

Tábori Zoltán

Bolhapiac

Bors professzor pormérője

A bolhapiac dugig van olyan holmikkal, amik fölött egyik pillanatról a másikra eljárt az idő. Ma már senki sem használ például borotvapenge-élezőt, töltőceruzát vagy fénymérőt. Teljesen érdektelen holmik, átsiklik fölöttük a szem. Persze vannak kivételek. Ez a fénymérő például úgy nézett ki, mint egy gyufaskatulya méretű régi asztali rádió, csak az ablakában nem Bruxelles, London meg Athen közt járt a mutató, hanem olyan feliratok közt, mint NEHÉZ FIZIKAI MUNKA, KÉZI VARRÁS, MŰSZAKI RAJZ stb.

– Nem fénymérő! – kérte ki magának a feltételezést a bolhai optikus. – Megvilágítottságmérő. Bizony, a múlt században még törődtek a dolgozó munkakörülményeivel.

Megnéztem, mikor és hol volt az a „múlt század”. Clevelandban, 1935-ben.

– Nem lehetett ám csak úgy vakulásig dolgoztatni a dolgozót, mint ma! – füstölgött tovább a bolhai optikus, mint valami öreg szakszervezetis. – Ilyen kis ketyerékkal járták a munkahelyeket, és jaj volt annak a munkáltatónak, amelyik nem biztosított elég fényt! Ott, a hátoldalon fel vannak tüntetve az elvárások.

86

Megfordítottam a kis bakelitházat, szemüveget tettem fel, és végigbön-gésztem a fém hátlap apró betűs felsorolását. Volt ott minden az üzemi folyosóktól a dohányosztályozáson át a kórházi műtőasztalokig. Elégedetten állapítottam meg, hogy az én szakmám sincs mellőzve: a korrek-túraolvasáshoz (egy szinten a kirakatmegvilágítással) minimum 100 kandelát javall a General Electric cég. A nyomdászoknak be kellett érniük mindössze 20-szal.

– És még működik! – szögezte le a bolhai optikus, azzal leemelte a felső tejüveg ablakról a rézfedelet. A mutató jobbra lendült. A bágyadt őszi nap 32 kandelával sütött, mondhatni, gumiiipari szinten.

Ahogy ezt néztem, egyszer csak megütötte a szememet a General Electric kis cirkalmas emblémája alatt egy nyomtatott nagybetűs véset. Olyan szabályos volt, hogy gyárinak PROF. PFEFFER. tetszett.

A bolhai optikus látta, hogy azt nézem, és úgy döntött, ráerősít.

– Ez annyira érzékeny műszer, hogy a legvékonyabb porréteg is befolyásolja! A professzor úr az asztalán tartotta, és azonnal látta a mutató állásából, ha a takarítónő a reggeli portörletést ellőgte! Ez egy multi-funkciós készülék.

Muszáj volt megvennem. Itt tartom az íróasztalomon, és rendre meg-állapítom, hogy a készülék arra biztat, ne dolgozzak (mutató a piros mező határán: SZOKVÁNYOS MUNKAVÉGZÉSRE ALKALMATLAN), és hogy itt valaki nem törli a port.

Mosolygenerátor

Feketére festett, keskeny, hosszúkás fémdobozka volt, rajta parányi nézőkével és számjegytárcsával.

– Távolságmérő – mondta az árus. – Múlt század eleji darab.

Belenéztem a nézőkébe, és láttam a szép Ágnes asszonyt két sorral odébb, ahogy kölnit szagoltat egy kuncsafttal, és közben a pult alatt a tőkét vakarja. Kicsit meghökkenem, de aztán rájöttem, hogy az a kéz nem Ágnes asszonyé, hanem valaki másé egy asztallal odébb. Tekerni kezdtem a tárcsát, és íme, az alsó képmező elindult jobbra, Ágnes asszony visszanyerte a saját alsótestét, az illető pedig saját kezűleg vakarózhatott tovább.

Leemeltem a szememről a kis készüléket, és leolvastam a tárcsáról az adatot: a jelenet pontosan 3,4 m-re zajlott tőlem.

– A precízebb fényképezékek régen ilyet használtak a beállításhoz – magyarázta az árus. – Megadták a módját, meg idejük is volt elszöszmötölni a fényrekezzel meg a mélységélességgel. Ma már lélektelenül, automatikusan a gép végez mindent.

És sóhajtott, amivel azt akarta mondani, hogy így múlik el a világ dicsősége, de én még megkaparinthatok egy darabkát belőle.

Amolyan „nézd meg az anyját, vedd el a lányát” alapon elkértem a tokot. Masszív, patentgombos bőrtokja volt, akár egy kis vörösbarna páncél. Próbaképp belecsúsztattam a készüléket. Simán belement, hanem utána nem bírtam kiszedni. Az alig ötforintosnyi tárcsa nem engedte.

Odaadtam az árusnak, nehogy én tegyem tönkre. Percekig cibálta, húzta, rázta, mire kivarázsolta. Egészen belevörösödött az erőlködésbe. Kicsit olyan volt, mint amikor egy katona képtelen kirántani a kardját.

– Hát most két lehetőség van – mondta, miután sikerült. – A tok vagy nem az övé, vagy mellékesen arra is szolgált, hogy megnevettesse a fényképezőgép előtt ülőket.

Ez végleg eldöntötte a dolgot. Az apparátot megvettem. Jól jöhet még ezekben a zord időkben.

Reklámgolyóbis a világháborúból

Csak egy kétfelé szedhető, hatcentis bádoggolyó volt, a felső felén kopott csataképpel, a kacatojászkék égen apró betűs német felirat: *Kampagne für Champagne*, Kampány Champagne-ért. Buggyos piros nadrágos, kékeszöld zubbonyos és piros sipkás franciák rohamoznak és dőlnek halomra egy német géppuskafészek előtt. A legkisebb részlet is igazi német precizitással van megfestve a különös gömbperspektíván: a babszemjankónyi tiszt az előtérben éppúgy, mint a tőle legtávolabbi, hátraszaltató baka. Az egész olyan volt, mint egy furcsa, különös csepp a száz évvel ezelőtti vérzivatarból.

– Húszezer – mondta az árus. – Ez olyan ritkaság, hogy ilyen már nincs is.

– Négyezret adok érte.

– Ne röhögtes, mert cserepes a szám. Hát ez nagyobb kuriózum, mint

múltkor az a Wehrmacht benzines órkályha. Az tudod, mennyiért ment el? Ötvenért.

Legyintettem.

– Ezt csak egy örültnek tudod eladni. Azt se tudni, mi.

Tettem egy kört, és visszajöttem. Nem hiszem, hogy ez idő alatt a bádoggolyóbis túl sok ujljenyomattal gazdagodott volna.

– Négyezer – ismételt meg, és most a gömb alsó részét vettem szemügyre. Cirkuszi sátorra emlékeztető fekete-piros-sárga mező futott körbe rajta, legalul keskeny koszorúban lóbetűs felirattal: KRIEGSBILDER 1914–1915.

Az árus ismert, úgyhogy rengeteg időt megspórolhatott volna mindkettőnknek, mégis csak a negyedik kör után mondta nagy kegyesen:

– Na jó, egy tízesért odaadom.

– Négy – feleltem. – Ez egy eladhatatlan vacak.

Szívott egyet az orrán, és elővette a mobilját.

– Na majd meglátjuk!

A kopott, összekaristolts csataképet nézegettem, miközben a tulaj elsőnek fölhívott egy militariagyűjtőt.

– Figyelj, mielőtt elvinnék, gondoltam, szólok: itt egy olyan darab van, hogy beszarsz. Német reklámgolyóbis az első világháborúból... Nem, bádóg. Ilyeneket osztogattak lelkesíteni a jónépet.

Másodiknak egy másik mániákust hívott fel, aki régi fémjátékokat gyűjtött.

88 – Szereztem neked egy ős-kindertojást 1915-ből! Fantasztikus darab! Kolosszális! A játékok királya! Működik! Kettészeded, összerakod, ahányszor csak akarod! Flandriai tájkép a matrica rajta, színpompás alakokkal... Nem, nincs, üres... Cseszd meg, hát belerakok neked egy cukorkát, úgy jó lesz?

Nem adta fel. Harmadiknak egy földgömbgyűjtőt hívott fel. Azért a hangján már érződött, kezd fáradni.

– Figyelj, olyan ritkaságot hajtottam föl neked, hogy magadhoz nyúlsz. Késői darabja azoknak a miniatűr földgömböknek, amiket a Gauss cég gyártott az 1800-as években. Képzeld el, az északi féltekére csataképet festettek 1915-ben, hogy érzékeltessék, ez a világháború át fogja rajzolni Európa térképét. Most mit szólsz? Ugye, hogy szóhoz se jutsz?

Én azonban hallottam, hogy az illető az éter túlfelén valami trágárságot mond. Közönyösen böngésztem tovább a rejtelmes bádoggolyót.

– Na jó! – Az árus fújtatott egyet, és zsebre vágta a telefont. – Add a pénzt, és tűnj innen.

Lépésmérő

A lépésmérőt azért vettem meg, mert pillanatnyilag jó ötletnek tűnt, meg hogy a turistáknak ne csak azt tudjam megmondani, hol van a Hősök tere vagy a Margitsziget, hanem azt is, hogy milyen messze, ráadásul univerzális mértékegységben, lépésben.

Ehhez persze nem feltétlenül kellett volna egy régi, XIX. századi pedométert vennem, de mit csináljak, ha épp ez volt kapható a bolhapiacon.

– Ez nagy ritkaság! – figyelmeztetett az árus. – Százötven éves, és még kifogástalanul működik. Gróf Zichyé volt.

Kicsit olyan volt, mint egy modern menedzserkaróra, amely apró számlapokon azt is megmutatja, mennyi az idő New Yorkban, Tokióban, Buenos Airesben, hogy az ember azonnal tudhassa, nyitva-e van már (még) az ottani tőzsde. Kipróbáltam: a tenyerembe fogva ráztam, és néztem, ahogyan szép tempósan halad körbe a mutató, a kis számlapok pedig számolják, hányszor. Tökéletesen működött, ahogy az árus megmondta.

Csakhogy a lépésmérő próbája a menés, és abban csődöt mondott. Összevissza számolt, hol többet, hol kevesebbet, hiába tettem először ebbe, aztán abba a zsebembe, csatoltam karomra, csuklómra, térdemre, bokámra.

Bedühödtem, és másnap visszavitettem. Megacéloztam magam, előre felkészültem, hogy visszaverjek minden garanciaérvényesítés elleni kifogást.

Az árus azonban csak annyit kérdezett:

– Rendesen odarögzítetted a nyeregkápára?

Eltátottam a számat.

– Mire?

– Hát a nyeregkápára. Ez ugyanis lólépésmérő. Én megmondtam, hogy gróf Zichyé volt. Csak nem képzeled, hogy egy gróf gyalog járt?

Palacsintafokoló

89

A bolhapiacon időnként érződik valamiféle másodlagos aranyláz. Az embereknek a fülükbe jut, hogy itt meg lehet szabadulni attól, amiről valamikor azt hitték, meggazdagszanak rajta. Ezeknek az alkalmi árusoknak nem egy darab van egy adott holmiból, hanem több száz. Vagy több ezer. Lehet az gázálc, szögmérő vagy fogkefe.

Múltkor két jól öltözött fiatalember köbméternyi laboratóriumi eszközzel települt ki. Kémcsövek, lombikok, Petri-csészék és hasonlók közt hosszúkás papírdobozok heverték halomban. Sok közülük már felhasadt, és ezüstszürke végű, fehér papírmércés üvegcső kandikált ki belőlük. Felvettem egyet.

– Palacsintafokoló – csapott le rám rögtön az egyik fiatalember, és biztatóan vigyorgott. – Vegyél, vigyél, ezek az utolsó darabok.

Azt hittem, rosszul hallok, de aztán észrevettem a papírtáblát a halom tövében: PALACSINTAFOKOLÓ! DARABJA 100 FORINT! Mégse tudtam igazán komolyan venni, mert kicsivel odébb volt egy másik táblájuk is: RIASZTÓVAL ÉS KAMERÁVAL MEGFIGYELT TERÜLET.

– Azt hittem, hőmérő – tamáskodtam. Amióta betiltották a higanyos hőmérőt, rögeszmésen hajszolom őket. Kicsit bele is túrtam a kupacba, hátha lesz köztük egy. Nem volt. Úgy néztek ki, mint a horgászok úszója, csak üvegből. Felirat semmi, mindössze egy skála, ami arra utalt, hogy folyadékba merítve sűrűségmérésre szolgál. – Ez nem borfokoló?

– Arra is lehet használni, de úgy nem kellett senkinek. Ez a birka nép elhiszi, amit a boroscímkére írnak. Pedig hány tablettás bort le lehetne buktatni egy ilyen jó kis fokolóval!

A hasukat fogva nevettek mind a ketten. Szemlátomást elhatározták, hogy ha már nem adnak el semmit, legalább jól szórakoznak. Aztán hirtelen elhallgattak, és összehúzott szemmel meredtek rám.

– Te nem szoktál palacsintát sütni?

– Nem.

– És miért nem?

– Mert odaragad.

– Na, az azért van, mert vagy túl híg, vagy túl sűrű a tészta, amit kikevertél. De ha veszel egy fokolót, akkor nem ronthatod el.

Én is összehúztam a szemöldököm.

– Na és hol a jel, hogy most jó az arány?

Nem jöttek zavarba. Az egyik elővett egy piros alkoholos filctollat, és húzott vele egy vastag vonalat a fokoló üvegtestén.

– Itt!

Tettem egy kört, és mire újra hozzájuk értem, azt láttam, hogy nagy pukkadozva éppen egy új táblát írnak: VÉRSÚRÚSÉGMÉRŐ! NEM KELL VÉR-VÉTELRE MENNED, OTTHON MAGAD ELLENŐRIZHETED A VÉRSÚRÚSÉGEDET! ÁRA GRÁTISZ ÜVEGPOHÁRRAL CSAK 100 FORINT.

Könnyen lehet, hogy egész nap nem adtak el egy darabot se, de én még ilyen vidám bolhapiacolókat azóta se láttam.

Főúri lámpa

– Azzal kurvára vigyázz, akkora kincs, le ne ejtsd! Eladhatnám mint bőségszarut! Valami főúré lehetett.

Hatalmas, terebélyes, több mint százéves petróleumlámpa volt. Csavart, bordázott, fekete-ezüst fémteste valóban bőségszarura emlékeztetett, a talpa meg díszes templomi serlegre, de én nem azt mustrálgattam, amikor rám szóltak, hanem a tartályát. Fantasztikus üvegtartálya volt. Egy egész liter petróleum belefért. Nahát, gondoltam magamban, nincs, ami jobban kifejezhetné a hajdani századforduló határtalan jómódját, mint ez a liternyi beszáradt petróleum!

– Hát igen, ez az utolsó töltet petróleum rászáradt a méltóságos úrra – mentegetőzött az árus. – Időközben biztos bevezették a villanyt.

Otthon első dolgom volt megpucolni és újra feltölteni a tartályt. Addig nem is láttam a kanócot. Négyyszer olyan széles volt, mint egy szokványos petróleumlámpáé, és az égőfejben teljesen körbeért. Szép, körkörös lángot adott, nem olyan kurta, póriás egyenest.

Az illúzió, hogy ezzel a lámpával a kifogyhatatlan gazdagság jelképével lettem gazdagabb, ezen a kanócon múlt. Volt egy pont, amelynél följebb az istennek se tudtam csavarni. Megakadt. Próbáltam lefelé: pár centi múlva ott is megakadt. Se föl, se le.

Ez nem hagyott nyugodni. Nagy erővel megcsavartam a díszes szabályzókereket. Nem akart engedni. Most már muszáj volt megmutatnom, ki az úr a háznál: egyik kezemmel a kereket tekertem, a másikkal a lucskos lámpabelet húztam. Végül halk reccsenéssel kijött az égőfejből.

Elcsodálkoztam. Nem *egy* lámpabél volt, hanem *három*. Három elhasznált, maradék lámpabél cérnával egybeöltve. A varráson akadt el az emelőszerkezet.

Amikor ezt a lámpát megvették, még nyilván maradéktalan volt a gazdagság. De ki tudja, hány év elteltével garasoskodniuk kellett. Néztam a toldott-foldott kanócot, és azon tűnődtem, hogy ekkorra már valószínűleg cselédre se telt, és a méltóságos asszony vagy valamelyik lánya saját kezűleg öltögethette össze a füstös-kormos maradékokat, hogy valahogy beleérjenek a tartály fenekén lötyögő, szűkösen mért petróleumba.

Ezek az öltések azonban szépek, kecsesek és aprólékosak voltak. Nem látszott rajtuk ingerültség, rosszkedv. Mintha egy régi kézírás ismeretlen betűivel üzent volna a múlt.

Röviditalos tartó

Henger alakú, bőrbevonatú, barna fadoboz volt, hosszában kétfele nyílt, csuklós fogantyúval és gyönyörű rézkapcsokkal. Egy hölgy árulta.

– Ez micsoda volt? – kérdeztem.

– Orvosi táská – felelte. – Vérnyomásmérőt, sztetoszkópot meg ilyesmit tartottak benne. Kétezer forint.

Ha jól meggondolom, csak a csatok értek annyit, de mit kezdjek egy orvosi táskával? Bizonyos tokokat szokás más célokra használni, például a hangszertok kitűnő a géppisztolyhoz, de az orvosi táskáról semmi nem jutott eszembe.

– Ó, hát tökéletesen megfelel italtartónak – biztatott a hölgy. – Még van is abban valami pikáns, piát tartani orvosi táskában.

Mindjárt más szemmel néztem a bőrtokra, és rögtön elképzeltem, hogy milyen elegánsan fogok bort vinni vendégségbe ezzel a táskával, bár azért valami feltűnt.

– Nem túl rövid egy borosüveghez?

– Éppen belefér. Szerintem szabvány.

– Lemérek egy borosüveget. Ha belefér, megveszem.

Sarkon fordultam, ő még utánam kiáltott:

– Már ha meglesz, mire visszajön! Már sokan nézegették!

Természetesen megvolt, mire visszajöttem, kezemben a kiscollstokkal, amit a biztonság kedvéért mindig magamnál hordok.

– Harminckét centi – lihegtem, és sietve lemértem a dobozt. Harminc centi hosszú volt.

– Határeset – mondta a nő.

Sírni szerettem volna, olyan szép volt az a doboz. De hát nem tudtam mire használni. Egy puszkának még le lehet fűrészelni a csövét, de egy borospalacknak?

– Jó, a borosüveg nem fér bele – ismerte be a nő –, de a konyakos vagy a viszkis igen! Azok rövidebbek! Pont ezért hívják őket röviditalnak!

A tokot nem vettem meg, nem bírom a töményet.

Csöngetős zsebóra

Nem tudom, ki hogy van vele, nekem gyakran az adja meg a végső lökést, hogy valamit megvegyek, ha azt látom, hogy más érdeklődését is felkeltette. Ha az illető a kezébe veszi, én már alku nélkül számolom is le a pénzt az árusnak, nehogy ne tudjak aludni hetekig, amiért elvitték az orrom elől.

Ezzel szemben elégedettséggel tölt el, ha valaki hosszasan mustrálgat valamit, ami már volt a kezemben, és biztosan tudom, hogy hasznavehetetlen. Ilyenkor nem szólok, mert az árusok az ilyesmit nem veszik jó néven.

Csak egyszer fordult elő, hogy megszegtem ezt az arany szabályt. Amikor már a sokadik alkalommal tapasztaltam, hogy egy balek, nem tudtam rá jobb szót, valami roncsot vesz meg.

Hajlott hátú, hórihorgas, ötvenes férfi volt; könyvelőféfének néztem. Vastag szemüvegét, bármennyire szilárdan ült az orra nyergén, rendszeresen megigazította, mintha be akarná kapcsolni, hogy lásson.

Biztosra vettem, hogy ezzel a szemüvegével lehet a baj. Máskülönben nem akarná megvenni például azt a gyönyörű, csakhogy repedt Wedgwood porcelán teáskannát. Megsajnáltam. Megálltam mellette, és félhangosan odasziszegtem:

92

– Vigyázz, törött.

– Vigyázz, törött.

Mintha kígyó csípte volna meg, megpördült, opálos szemüveglencséjén át rám bámult. Aztán azt mondta, jó hangosan:

– Tudom. Azért veszem meg.

– Tudom. Azért veszem meg.

– Tudom. Azért veszem meg.

És tényleg megvette.
Bolondnak hittem. Aztán, ahogy jobban a körmére néztem, rájöttem, hogy van ráció abban, amit csinál. Csupa selejtes holmit vett, de márkásakat. Például képes volt megvásárolni egy XVIII. századi tengerészpisztoly agyának törött, csonka, csorba maradványát csak azért, mert olyan szépen bele volt vésve a gyártójának a neve: *Gussuin à Charleville, 1769*. Vagy egy ősrégi fényképezőgépnél csak az objektívját a vászonrekesz szármalmas cafataival. Elmondhatta magáról, hogy van egy Voigtländer fényképezőgépe a fényképezés hőskorából, „kis hibával”. Ráadásul tört áron.

Annyira át tudtam érezni a mániáját, hogy múltkor én cipeltem oda egy vénséges tájoló roncsához. Le volt törve róla minden szerelvény, az úszóház üvege be volt zúzva, mégis volt abban a töröttségben valami megkapó: mintha korcsolyával összekaristoló jég alatt látnék rá a makacsul egy irányba forduló, valamikor talán fluoreszkáló, halványzöld szélrózsára a buborékos folyadékban.

– Hát ez remek! Köszönöm! – mondta, és megveregette a vállamat.

Aztán egyszer, amikor épp zebre akartam vágni, kicsúszott a kezemből öregapám régi csöngetős IWC zseborája Schaffhausenből. A konyha-

kőre esett. Betört az üvege, lepattogzott a számlapról a zománc, elgörbültek a mutatók, a ház csúnyán fölrepedt, és még a csöngető rugó is eltört. Elvittem az órásomhoz, de ő csak a fejét csóválta, és azt mondta: – Ez már kuka.

És akkor eszembe jutott a roncsgyűjtő. Hogy fog örülni ennek! Mégiscsak egy Schaffhausen, sorszámozott, mesterjegyes, legalább százhusz éves!

Még a héten elvittem neki. Felcsillant a szeme, áhítattal vette fél kezébe, és a másikkal megigazította a szemüvegét. Aztán elkomorult. Gőgösen lökte vissza.

– Nem kell. A vak is látja, hogy nem régi rajta a törés.

Légnedvességmérő

Nemrég meglátogatott egy barátom. Idegesnek és szórakozottnak látszott, amit azzal palástolt, hogy odamutatott a falon lógó legújabb szerzeményemre, és megkérdezte, mi az.

– Higrométer – feleltem. – A levegő páratartalmát méri. Legalább százéves, de olyan érzékeny, hogy ha behozok ide egy csésze gőzölgő teát, egy perc múlva egy százalékkal többet mutat. Vagy most, hogy te is itt ülsz ebben a szobában, máris ketten leheljük a páráját, és mire elmész, öttel elfordul jobbra. Figyelj csak!

Odahajoltam a kerek, bronzszínű műszerhez, és oldalról ráleheltem. A mutató szemmel látható módon elindult a magasabb értékek felé. Barátomat ez a kis kísérlet valamiért felizgatta.

– És ugyanilyen gyorsan vissza is áll, ha én elmegyek? – kérdezte.

– Nem, ahhoz azért kell egy-két óra – feleltem gyanútlanul, és kihasználva, hogy barátom tőle szokatlan módon ilyen érdeklődést mutat, folytattam az előadást.

– Eredetileg én se tudtam, micsoda. Azt hittem, hőmérő. A tenyereemen melengettem, de a mutató meg se moccant. Azt hittem, nem működik. Az árus oda is adta ötszáz forintért, csak hogy szabaduljon tőle.

Levettem a falról, és a kezébe adtam. Kerek bronzkeretével és hasas óraüvegével szakasztott olyan volt, mint a XV. századi flamand festők kedvenc motívuma, a domború tükör. És olyan titokzatos is. Az arany számlapon, a változó sűrűségű vonalkázás tövében kis árokféle futott körbe, amely fokozatosan sötétedett, és a mutató alatt egy rejtélyes felirat állt: SANARIA.

Barátom elgondolkozva nézte. Én meg kezdtem úgy viselkedni, mint egy hittérítő.

– Ugye, milyen gyönyörű? Úgy jöttem rá, hogy higrométer, hogy szétszedtem. Kétféle higrométer van, hajszálas és fémspirálos. Ez hajszálas. Hú, micsoda munka volt kipucolni! Ugye, a higrométernek áttört fémteste van, hogy átjárja a levegő. És minél régebbi, annál több pók meg mindenféle költözik bele. A bábmaradványok mennyiségéből úgy ítélem, hogy valamikor az ezerkilencszáztíz években készült, azóta nem pucolta ki senki...

Barátom lihegni kezdett a légnedvesség-mérő fölött, és megbabonázva

nézte, ahogy mászik jobbra a mutató. Ezeket a lihegő hangokat kicsit furcsának találtam, de folytattam a kiselőadást.

– És úgy képzeld el, hogy az első léghajósok két műszert vittek magukkal a léggömbkosárban: egy barométert és egy higrométert. Ez volt a két legfontosabb instrumentum a légkör vizsgálatához. És az első meteorológusok...

– Figyelj, add kölcsön ezt az izét – szakított félbe.

Összehúztam a szememet.

– Mi akarsz velem?

Hirtelen összeroskadt, és dőlt belőle a szó.

– Megcsal a feleségem... Ahogy kiteszem a lábam az irodából, állítom, beront hozzá a társam, ez a minden hájjal megkent gazember, és meghágja, ott az íróasztalon... Ha most odaakasztom a falra ezt a... higrométert, akkor biztosan tudni fogom, ott üzekedtek-e az íróasztalon...

Gyorsan kivettem a kezéből. Nem voltam biztos benne, nem épp azt teszteli-e, mennyire érzékeny a könnyekre.

Fekete óvszer

94 A használtcikk-piacon az áruk fele összeegyeztethetetlen a „használtcikk” kifejezéssel. Létezhet-e használt mogorókrém, használt vécépapír vagy használt mosószer? Ezek persze megszokott dolgok. Meglepetés erejével, például, az óvszer hat. A piacoló megállnak, és úgy turkálnak az óvszerdömpingben, ahogy máshol nem tehetnék. Múltkor egy nő a mobiltelefonját is előkapta, és nekiállt csivitelni fölöttük valakivel, aki azonban, kihallatszott a telefonból, nem férfi volt, hanem nő.

– Jó, hát hozzád párat – szólta ki a telefonból.

– De mégis milyen? Rengetegféle van. Fekete vagy színtelen, érdes vagy sima, eperízú vagy milyen...

– Mindegy, milyen hozol – hallatszott ki a telefonból a bűgő női hang –, csak feketét ne. A pasim nem szereti a fekákat.

Sakkóra

Azt, hogy X. meghalt, a bolhapiac melletti hajléktalanpiacon tudtam meg. A dermedt fűre hajított pokrócdarabon ott heverték egykori barátom szakmai igazolványai. Írói, újságírói szervezetek, intézmények tagságijai és belépői. Fényképes mindegyik. X. fiatalon, X. ereje teljében. Amikor még közös terveink voltak.

– Az igazolványok darabonként egy százas – mondta az árus, mert leguggoltam hozzájuk, és egyenként a kezembe vettem őket. – Ha mindet elviszi, az ötszáz.

– Sakkóra nincs? – kérdeztem.

A holmijaiból ítélve az árus az a fajta volt, akinek a szemeteskuka az áruellátója. Koszos, egyszer használatos borotvából, lejárt szavatosságú

zacskós levesből, kiégett villanykörtéből, törött szemüvegből, pár tépett könyvből állt a kínálata.

– Sakkóra? – ismételte meg óvatosan, hátha félreértette.

X. a barátom volt. Azt terveztük, hogy közösen megírjuk Magyarország XX. századi bűnügyi krónikáját. Öt évet szántunk rá, annyi volt még hátra az évszázadból. A nagy vállalkozás, amiből mindketten meggazdagodhattunk volna, a sakkóra miatt hiúsult meg.

– Ahonnan ezek az igazolványok vannak, ott kellett lennie egy sakkórának is – mondtam.

– Akkor biztos van is – felelte az árus. – Hozzam a jövő héten?

Amikor jó másfél évtizeddel ezelőtt X. megmutatta a sakkóráát, rögtön tudtam, hogy nagy közös vállalkozásunkból semmi nem lesz. Talán pont ezért mutatta meg. Egyszerűbb volt, mint nyíltan megmondani.

A felesége engedett be. X. az íróasztalánál ült, dolgozott. A sakkóra ott állt az orra előtt, közvetlen a monitor mellett, és hangosan ketyegett. Amikor X. meglátott, furcsa, sietős mozdulattal leütötte. A sakkóra tovább járt, csak most a másik fele.

– Mérem, hogy a nap tizenhat órájából mennyit dolgozom, és mennyit lazállok – magyarázta. – Ezt neked se ártana kipróbálnod. Meg fogsz lepódni, mennyi időt elfecsérelsz mindenféle hülyeségre.

– És ki nyer? – kérdeztem, félig viccesen.

– Egyelőre az inaktív idő. De egy héten belül megverem, aztán egy hónapon belül lekörözöm.

A két óra számlapját néztem.

– Most melyikötök a dr. Jekyll, és melyikötök a Mr. Hyde?

Még a humoránál volt. Nevetett.

– Mit tudom én, nem vagyok bűnügyi tudósító! A futkározás nem fér bele az időmbe. Ez a sakkóra életem legjobb befektetése. Fegyelemre nevel. És tudod, mi benne a legszebb? Hogy számlára vettem. Le tudom írni az adómból!

– Nem lesz ennek jó vége – mondtam.

– A hepiendet meghagyom a ponyvairodalomnak! – vigyorgott.

Pár szót még váltottunk. Búcsúzóul megkérdezte, nem baj-e, ha nem kísér ki.

Néztem az igazolványokon a fényképeket. Azokat az ifjúkori arcokat nem ismertem, öregkori pedig nem volt, hogy lássam, mi lett belőle. A sakkórával vívott küzdelméhez nem volt szüksége belépőkre.

– Jövő szombatra hozom a sakkóráát – fogadkozott a viharvert félhajléktalan. – Ezeket azért megveszi?

Megvettem. Aztán ahogy hazafelé tartottam, belém hasított, ez a fagy-marta arcú ember most mozgósítja kapcsolatrendszerét, és jövő szombatra egészen biztosan kerítenek egy sakkóráát. Hirtelen szorongani kezdtem.